

ශ්‍රී ක්‍රමය, එහි කාලීන වැදගත්කම හා ප්‍රවලිත කිරීමේ දී මතුවන ගැටලු

**එම්.ඩී. සුසිලා ඉරුරු
එස්.ජේ.එම්. හිටිහාමු**

සංක්ෂේපය

ශ්‍රී ක්‍රමය යනු, සාම්ප්‍රදායික වී ගොවිතැනට එක් වූ නව ක්‍රමවේදයකි. එය අතිශයින් ම පරිසර හිතකාමී එමෙන් ම ඉතාමත් වාසිසහගත වී වගා ක්‍රමයක් ලෙසින් ප්‍රවලිත ව පවතී. එසේ වුවත් ශ්‍රී ලංකාව තුළ ශ්‍රී වගා ක්‍රමය හඳුන්වා දී දශකයකට ආසන්න කාලයක් ගතව ඇතත් ගොවීන් අතර එය ප්‍රවලිත නො වීම ගැටලුවකි. 2009 වර්ෂයේ දී හෙක්ටර් කොබ්බෑකඩුව ගොවි කටයුතු පර්යේෂණ හා පුහුණු කිරීමේ ආයතනය විසින් “ශ්‍රී වගාවේ වර්තමාන තත්ත්වය” පිළිබඳ කරනු ලැබූ පර්යේෂණයට අදාළ දත්ත හා තොරතුරු මෙන් ම මේ සම්බන්ධයෙන් පවතින ද්විතියික දත්ත ද පදනම් කරගනිමින් ශ්‍රී ක්‍රමයේ කාලීන වැදගත්කම හා එය ප්‍රවලිත කිරීමේ දී මතුවන ගැටලු පිළිබඳ ව මෙම ලිපියෙන් විමර්ශනාත්මක ව සාකච්ඡා කෙරේ. මෙම ලිපිය තුළින් ඉතා පැහැදිලි ව හඳුනාගත හැකි පරිදි ශ්‍රී ක්‍රමය ගොවීන් අතර ප්‍රවලිත නො වීමට එහි ඇති සුවිශේෂී කාර්යයන් ක්‍රමානුකූලව ඉටු කිරීමට අවශ්‍ය ශ්‍රමය පිළිබඳ වූ ගැටලුව ඉදිරියට එන බව පෙනී යයි. එසේ ම එම සුවිශේෂී කාර්යයන් නිසි අයුරින් අනුගමනය කිරීමට පුහුණු වූ ශ්‍රමයක් අවශ්‍ය බවත්, නිර්දේශිත අයුරින් වගාව සිදු නො කෙරෙන විට අපේක්ෂිත වී අස්වැන්න ලබා ගත නො හැකි වීමත්, එයින් ගොවීන් ශ්‍රී වගාව කෙරෙහි උදාසීනත්වයක් පළ කෙරෙන බවත් කරුණු විමර්ශනයේ දී අනාවරණය විය. මෙම තත්ත්වය ඉතා සෘජුව ම ශ්‍රී වගා ක්‍රමය, ශ්‍රී ලංකාව තුළ ප්‍රවලිත නො වීමට හේතු වන බව මෙම ලිපිය මගින් වඩාත් පැහැදිලිව පෙන්වා දෙනු ලබයි.

1. හැඳින්වීම

තුන්වන ලෝකයේ රටවල ඉතා ඉහළ වැදගත්කමකින් යුත් ධාන්‍යය සහල් වේ. මෙය අවම වශයෙන් රටවල් 33 කවත් ප්‍රධානතම ආහාරය වන අතර, දිනපතා ආහාරයට ගන්නා ප්‍රමාණය ලෝක ජනගහනයෙන් හරි අඩක් වේ. වී වගා කිරීම, අවම වශයෙන් ලෝකයේ රටවල් 114 ක පමණ පවතින අතර, එයින් එම රටවල දළ ජාතික නිෂ්පාදනයට ලැබෙන දායකත්වය කිසියෙක් ම සුළු පවු නොවේ. වී ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රධානතම බෝගය වන අතර, වර්තමානය දක්වා ම ජනගහනයෙන් ඉතා සුවිශාල ප්‍රතිශතයක්, වී ගොවිතැන සිය ප්‍රධානතම ජීවනෝපාය ලෙස සිදු කරනු ලබයි. ශ්‍රී ලංකාවේ කෘෂිකාර්මික අංශයේ දළ ජාතික නිෂ්පාදනයට වී වගා අංශයේ දායකත්වය 2010 වසරේ දී 17.08% කි (ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව, 2010).

මෙසේ කාලීන ව ඉතා වැදගත්කමක් ඇති වී ගොවිතැන, අප රටට ඉතාමත් වැදගත් වනුයේ එය එක් ජීවනෝපාය මාර්ගයක් පමණක් නොව, ඉතා වැදගත් වූ සමාජීය හා සංස්කෘතික ක්‍රමවේදයන්ගේ එකතුවක් ලෙස සමාජය තුළ පවතින නිසාවෙනි. ඒ නිසා ම වී වගාව හා ඒ ආශ්‍රිත ගොවි ජනතාවගේ තත්ත්වය උසස් කරවීමේ හි ලා බොහෝ නව

තාක්ෂණික දැනුම, විවිධ පර්යේෂණ හා එකිනෙකට වෙනස් වූ නිර්දේශ නිරන්තරයෙන් ඉදිරිපත් වේ.

1960 දශකයේ ආරම්භ වූ හරිත විප්ලවයත් සමඟ ම වී ගොවිතැන මෙන් ම ඒ ආශ්‍රිත ක්‍රියාකාරකම් පවා ඉතා සීඝ්‍ර දියුණුවකට ලක් විය. නමුත් එය පාරිසරික ව හා සමාජීය ව කෙතරම් සාරථක දියුණුවක් ද යන්න අදටත් ප්‍රශ්නාර්ථයකි. එමෙන් ම වැඩි වන ජනගහනය පවා අද ලෝකය ඉදිරියේ ඇති අනිවිච්චිතම ගැටලුවක් වන අතර වගාවන් සඳහා විශාල භූමි ප්‍රදේශ වෙන් කිරීමේ ගැටලු ද පැණ නැගී ඇත. මෙම තත්වයන් නිසා කෘෂිකර්මාන්තයට ඇතිවන බලපෑම සුළුපටු නො වන අතර, වික්‍රාකාර ව එය මුළුමහත් ශ්‍රී ලංකාවට බලපාන ගැටලුවක් බවට පත් වීම නො වැළැක්විය හැකි කරුණකි.

යට කී පරිදි කෘෂිකාර්මික ක්ෂේත්‍රය තුළ ජනිත වන මෙවැනි ගැටලුවලට පිලියම් සෙවීමේ දී විවිධ වගා ක්‍රම, තව ක්‍රමවේදයන් වෙත අවධානය යොමු වීම නිතැනින් ම සිදුවේ. ඒ අනුව සුක්ෂම වී වගා කිරීමේ ක්‍රමයක් ලෙසින් ගොවීන් වෙත ශ්‍රී ක්‍රමය හඳුන්වා දෙන ලදී. ශ්‍රී ක්‍රමයට වගා කිරීම (The System of Rice Intensification) මූලික ම ආරම්භ වූයේ 1980 දශකයේ දී වන අතර වර්තමානය වන විට එය රටවල් 28 කට වඩා ප්‍රචලිත ව පවතී. ශ්‍රී ලංකාව තුළ ශ්‍රී ක්‍රමයට වගා කිරීම 2000 - 2001 යන වර්ෂයන් හි දී සිදු වී ඇත. මෙය තවතම තාක්ෂණික ක්‍රමවේදයක් නො වූන ද, විවිධ වගා ක්‍රමවේදයන්ගේ සාරථක එකතුවක් ලෙස හැඳින්විය හැකි ය. එය වී වගාවේ එලදායිතාවය හා පැළවල වර්ධන තත්ත්ව ඉහළ නැංවීම සඳහා විවිධ කළමනාකරණ ක්‍රමවල එකතුවකින් තැනුණු තවතම ක්‍රමවේදයක් වේ. මෙම ක්‍රමයේ දී ඕනෑම වී ප්‍රභේදයක් සඳහා සාධාරණ ප්‍රතිඵල ලබාදීම විශේෂත්වයකි. එමෙන් ම ආර්ථික වශයෙන් ඉතාමත් වාසිදායක ක්‍රමවේදයක් ද වේ (Pereara, J. et al, 2007).

ශ්‍රී ක්‍රමයේ ආරම්භය, 1983 දී මැඩගස්කරයේ පූජක හෙත්රි ඩී ලව්ලානියා විසින් හඳුන්වා දෙන ලදී. මෙය ලංකාවට මූලික ම හඳුන්වා දුන්නේ මහාචාර්ය තෝමන් අප්හොල් විසින් ගලුමය දී 1998 වසරේ සැප්තැම්බර් මස පැවති සැසියක දී ය. එයින් පසු එම තොරතුරු කෘෂිකාර්මික ආයතනයත් සමඟ හුවමාරු වූ අතර, ශ්‍රී ක්‍රමයෙන් ලැබෙන එලදායිතාවය පිලිබඳ, පළමු ක්‍රමවත් පර්යේෂණය 1999 දී, අඹේපුස්ස කෘෂිකාර්මික පුහුණු මධ්‍යස්ථානයේ දී සිදු කර ඇත.

වර්තමානයේ ශ්‍රී ලංකාවේ දියුණු ක 13 ක පමණ ශ්‍රී ක්‍රමයට වගා කරන ගොවීන් සිටින බව හඳුනා ගෙන ඇති අතර, ශ්‍රී ක්‍රමයට වගා කිරීමෙන් ලැබෙන වාසි පිලිබඳ ව ද විවිධ අයුරින් සාකච්ඡාවට බඳුන් වේ. එසේ ම ඉහළ මට්ටමේ වාසිදායකත්වයක් ලබාගත හැකි ක්‍රමයක් නම්, එය සමස්ත ගොවීන් අතර ප්‍රචලිත නො වන්නේ මන්ද? යන්න පිලිබඳවත් විවිධ මතිමතාන්තර ඉදිරිපත් වේ. මෙම තත්වය මත ශ්‍රී ක්‍රමය පිලිබඳ ව කරුණු විමර්ශනය කර එහි වර්තමාන තත්ත්වය පිලිබඳ සාකච්ඡා කිරීම මෙම ලිපියේ ප්‍රධාන අභිප්‍රාය වන අතර ඊට අමතර වශයෙන් මෙම ලිපිය හරහා වර්තමානයේ වී වගා

ක්ෂේත්‍රය තුළ ගොවීන් විසින් භාවිතා කරන ශ්‍රී වගා ක්‍රමයේ කාලීන වැදගත්කම හඳුනා ගැනීමත් එම වගා ක්‍රමය ප්‍රායෝගික ව භාවිතා කිරීමේ දී මතු වන ගැටලු එය ප්‍රචලිත නො වීමට හේතුපාදක වී ඇත් ද යන්න විමසා බැලීමත් අපේක්ෂා කෙරේ. මෙම අරමුණු යටතේ කරුණු ගොනු කිරීමේ දී ශ්‍රී වගා ක්‍රමයේ කාලීන වැදගත්කම, ශ්‍රී ලංකාව තුළ එහි වර්තමාන තත්ත්වය හා ප්‍රචලිත කිරීමේ දී මතු වන ගැටලු පිළිබඳ සවිස්තරාත්මක ව සාකච්ඡා කිරීමට අදහස් කෙරේ.

2. ක්‍රමවේදය

මෙම ලිපිය සඳහා තොරතුරු සපයා ගැනීමේ දී ද්විතියික දත්ත මෙන් ම ප්‍රාථමික දත්ත ද උපයෝගී කරගන්නා ලදී. ශ්‍රී වගා ක්‍රමයේ කාලීන වැදගත්කම මෙන් ම ශ්‍රී ලංකාව තුළ එහි වර්තමාන තත්ත්වය පිළිබඳව කරුණු රැස් කිරීමේ දී ද්විතියික දත්ත මත පදනම් වූ අතර, ශ්‍රී වගා ක්‍රමය ප්‍රායෝගික ව භාවිතා කිරීමේ දී මතු වන ගැටලු පිළිබඳ තොරතුරු සඳහා 2009 වර්ෂයේ දී “ශ්‍රී ලංකාව තුළ ශ්‍රී වගා ක්‍රමයේ වර්තමාන තත්ත්වය” යන මාතෘකාව යටතේ සිදු කළ අධ්‍යයනයේ කරුණු ද ප්‍රයෝජනයට ගනු ලැබිණි. එක් එක් දිස්ත්‍රික්කයන් තුළ සිටින ශ්‍රී ගොවීන් ප්‍රමාණය පදනම් කරගනිමින් අධ්‍යයනයේ ක්ෂේත්‍ර සම්කෂණය සඳහා කැගල්ල, හම්බන්තොට සහ අනුරාධපුර යන දිස්ත්‍රික්ක 03 ක් තෝරා ගත් අතර එහි ශ්‍රී ගොවීන්ගේ හි නියැලෙන ගොවීන් 90 ක් සහ සාමාන්‍ය ක්‍රමයට වී වගාවට හි නියැලෙන ගොවීන් 60 ක් ඇතුළත් වන පරිදි ගොවීන් 150 දෙනෙකු වෙතින් තොරතුරු ලබා ගන්නා ලදී. මෙහි දී එක් දිස්ත්‍රික්කයකින් ශ්‍රී ගොවීන් 30 දෙනා බැගින් සහ සාමාන්‍ය ක්‍රමයට වී වගා කරන ගොවීන් 20 දෙනා බැගින් තෝරා ගනු ලැබිණි.

පහත දැක්වෙන්නේ අධ්‍යයනය සඳහා තෝරා ගනු ලැබූ ප්‍රදේශයන්, වගා කර ඇති භූමි ප්‍රමාණය තෝරා ගත් ගොවීන් සහ ඊට අදාළ රාජ්‍ය නො වන සංවිධාන වේ.

වගු අංක 01 : අධ්‍යයන ප්‍රදේශය, තෝරාගත් ගොවීන් සහ රාජ්‍ය නො වන සංවිධාන

දිස්ත්‍රික්කය	රාජ්‍ය නො වන සංවිධාන	අක්කර ප්‍රමාණය	දිස්ත්‍රික්කය තුළ මුළු ශ්‍රී ගොවීන් සංඛ්‍යාව	තෝරාගත් ශ්‍රී ගොවීන් සංඛ්‍යාව	තෝරාගත් සාමාන්‍ය වී ගොවීන් සංඛ්‍යාව
කැගල්ල	මක්ස්ලාම්	14	46	30	20
හම්බන්තොට	මක්ස්ලාම්, ජන ඇණ පදනම, මරසි කෝප්, ගැමිදිරිය	157	325	30	20
අනුරාධපුරය	මක්ස්ලාම්	20	45	30	20
එකතුව		191	416	90	60

මූලාශ්‍රය : ශ්‍රී ජාලය, මක්ස්ලාම් - ඔස්ට්‍රේලියා, (2007).

3. ශ්‍රී ලංකාව තුළ ශ්‍රී වගා ක්‍රමයේ වර්තමාන තත්ත්වය

ශ්‍රී ලංකාව තුළ ශ්‍රී ක්‍රමයට වගා කිරීම මූලින් ම සිදු කළේ 2000/2001 යන වර්ෂයත් හි දී ය. එනමුදු රාජ්‍ය මැදිහත් වීම ඉතා අවම වශයෙන් සිදුවීම නිසා මෙම ක්‍රමය ශ්‍රී ලංකාව තුළ ප්‍රචලිත වීම ඉතා අඩු මට්ටමකින් සිදු විය. එනමුදු, පෞද්ගලික හා රාජ්‍ය නො වන සංවිධාන අතිවිශාල ලෙස ශ්‍රී ක්‍රමය ලංකාවේ ප්‍රචලිත කිරීමට මැදිහත් වීම නිසා එය යම්තරමකට ලංකාව තුළ ප්‍රචලිත වී ඇත. මෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ශ්‍රී ජාලය තමන් විශේෂිත ජාලාත්මක සංවිධානයක් ලංකාවේ විවිධ දිස්ත්‍රික්ක හා ප්‍රදේශවල ගොවීන් අතරට විසරණය වීම සිදුවිය.

වර්තමානයේ ශ්‍රී ලංකාව තුළ ශ්‍රී වගාව සිදුකරන ගොවීන් සංඛ්‍යාව, දිස්ත්‍රික්ක සහ සංවිධාන පහත පරිදි වේ.

වගු අංක 02 : ශ්‍රී ලංකාව තුළ ශ්‍රී ගොවීන්ගේ ව්‍යාප්තිය

දිස්ත්‍රික්කය	ආයතනය	අක්කර	ගොවීන් සංඛ්‍යාව
කැගලිල	මක්ස්ලැම් Oxfam	14	46
මාතර	ගැම් දිජය මක්ස්ලැම්, ගැම් දිජය	15,5	31
නුවර	කෘෂිකර්ම දෙපාර්තමේන්තුව	08	60
ගම්පහ	වෙනත් ආයතන	14	24
කොළඹ	සමූපකාර පාරිසරික පදනම (Cooperative Environmental foundation)	06	08
අනුරාධපුරය	මක්ස්ලැම්	20	45
පොළොන්නරුව	මක්ස්ලැම්	21	34
අම්පාර	මක්ස්ලැම්, සේවා ලංකා	3.75	07
හම්බන්තොට	මක්ස්ලැම්, ජන අරුණ අරමුදල, ගැම්දිජය මක්ස්ලැම් මර්සිකෝප්. (Mercy Corp)	157	325
මොනරාගල	වර්ල්ඩ් විෂන්, (World Vision) විකල්පනී කාන්තා සංවිධානය (Vikalpani w.o)	9.5	20
ත්‍රිකුණාමලය	විකල්පනී කාන්තා සංවිධානය	01	02
පුත්තලම	වර්ල්ඩ් විෂන්, සේවා ලංකා (Sewa Lanka)	68	97
තුරුණෑගල	වෙනත් සංවිධාන	46	60
මුළු එකතුව		383.75	756

මූලාශ්‍රය : Sri Network, Oxfam Australia,(2008).

මෙම දත්තවලට අනුව, ලංකාවේ ශ්‍රී ක්‍රමය යටතේ වගා කරන මුළු ගොවීන් සංඛ්‍යාව 756 ක් පමණ වේ. එමෙන් ම ශ්‍රී වගාව මගින් ආවරණය වන මුළු භූමි ප්‍රමාණය අක්කර 383.75 ක් පමණ වේ. ශ්‍රී ක්‍රමය ප්‍රධාන වශයෙන් ම ශ්‍රී ලංකාවේ වියළි කලාපයට සාන්ද්‍රණය වී ඇති බවක් වගුව අනුව පෙනී යයි. ශ්‍රී ක්‍රමය ප්‍රචාරණය කරන රාජ්‍ය නො වන ආයතනවල ප්‍රධානතම තර්කය වන්නේ, මෙම ක්‍රමය මගින් ලැබෙන ඉහළ ඵලදාව හා පාරම්පරික වාසි පිළිබඳ ව යි.

4. ශ්‍රී වගා ක්‍රමයේ කාලීන වැදගත්කම

ශ්‍රී වගා ක්‍රමය භාවිතා කිරීම මගින් ලැබෙන වාසි සත්‍යයැයි විශ්වාස කිරීමට නො හැකි තරම් වූ ඉහළ තත්ත්වයක් වූ බැවින් කෘෂි විද්‍යාඥවරුන් මෙම ක්‍රමය පිළිගැනීමට පවා මැලි වූ නමුත් වර්තමානයේ දී එහි ඇති කාලීන වටිනාකම් අවබෝධ කරගැනීමත් සමඟ මෙම විවිධ මතිමතාත්තර වෙනස් වෙමින් පවතී. එමෙන් ම, මීට දශක කිහිපයකට පෙර කෘෂි ක්ෂේත්‍රය පුරා පැතිර ගිය හරිත විප්ලවය මගින් පාරිභෝගික කෘෂිකර්මය පදනම් කරගත් රටවල ජනතාවගේ මූලික ප්‍රශ්න විසඳීමටත්, ජාතික ආහාර නිෂ්පාදනය ඉහළ නැංවීමටත් අරමුණු කළ අතර, එහි අනිවු ප්‍රතිඵලය වූයේ, පාරිසරික ව විශාල බලපෑම් ද එ හරහා ඇති වීම යි. මේ නිසා භෞතික පරිසරයට පමණක් නොව, මානව පරිසරයට ද හානි ඇති විය. එබැවින් දේශීය චිත්තනය මුසු වූ නවීන ක්‍රමවේදයන් සහිත තිරසාර කෘෂිකර්මයක් වෙත ප්‍රවේශ වීම වඩාත් ප්‍රායෝගික මෙන් ම කාලීන අවශ්‍යතාවක් බැව් පැහැදිලි ය.

මෙම කාලීන අවශ්‍යතාවය සඳහා වඩාත් උචිත වූ පිළියමක් ලෙසින් ශ්‍රී ක්‍රමය හඳුනාගත හැකි අතර මෙයින් පාරිසරික දුෂකරණ හා පාරිසරික හානි අවම වීම, රටේ ආර්ථික ප්‍රශ්නයට පිළියම් ලැබීම, භූමියේ හිඟතාවයට පිළියමක් ලෙස යෙදිය හැකි වීම වැනි වාසි සැකෙවින් දැක්විය හැකි ය. විශේෂයෙන් ම වාර්ෂික ව ගොවිතැනට යොදන කෘෂි රසායනික හා පලිබෝධනාශක වැනි රසායනික ද්‍රව්‍ය නිසා පරිසරයට සිදුවන බලපෑම ඉතා ඉහළ වේ. රසායනික පොහොර හා පලිබෝධනාශක බහුලව වගා කරන බෝග දෙක වන වී වගාව හා නේ වගාව අතරින් විශාලතම භාවිතය වී වගාව වෙනුවෙන් සිදු වේ. ඉහත වගාවන් දෙක සඳහා වාර්ෂික පොහොර භාවිතය 82% ක් පමණ වේ. එමෙන් ම සංඛ්‍යාලේඛන අනුව 2002 - 2006 වන විට ශ්‍රී ලංකාවේ පොහොර භාවිතයේ වැඩිවීම මෙම වගා සඳහා පමණක් මෙට්‍රික් ටොන් 56,000 ක් පමණ වේ. එහි දී, විශාල වශයෙන් භූමියට වල්නාශක කෘමිනාශක හා දිලීර නාශක යොදා ඇති බව පැහැදිලි වේ (ජන හා සංඛ්‍යා ලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව, 2006). නමුත් ප්‍රධානතම ගැටලුව වන්නේ, ක්‍රම ක්‍රමයෙන් වගා කිරීම සඳහා පවතින භූමිය, ජනගහනයේ වර්ධනයත් සමඟ කැබලි වී යාමත්, එ තුළ භාවිතා කරන රසායනික ද්‍රව්‍ය ප්‍රමාණය නො නවතින ලෙස ඉහළ යාමත් නිසා පස නිසරු වීමත් ය. මේ නිසා භෞතික පරිසරයට මෙන් ම මානව පරිසරයට විශාල හානි සිදු වේ. මෙම රසායනික ද්‍රව්‍ය ස්වාභාවික ව පරිසරයෙන් ඉවත් නොවී සාන්ද්‍රණය වීම නිසා පරිසර පද්ධති තුළ සමතුලිතභාවය බිඳ වැටීමත්, ජෛව විවිධත්වය පහළ යාමත්, නිසා විවිධ ගැටලු ඇතිවීම නො වැළැක්විය හැකි වේ. මෙවැනි ගැටලු සඳහා පිළියම් ලෙසින් ශ්‍රී ක්‍රමය යොදා ගත හැක්කේ එය ඉතා සුවිශේෂී ලෙස පරිසර හිතවාදී වගා ක්‍රමවේදයක් වන බැවිනි.

එමෙන් ම කාලීන ව අධික ලෙස පවතින ගැටලුවක් වන භූමියේ හිඟතාවයට ද මෙය පිළියමක් වේ. ශ්‍රී ක්‍රමයෙන් ලැබෙන ඵලදාව ඉහළ නිසා ආර්ථික ගැටලු හා දුෂකරණ මඟහරවා ගෙන සිය ජීවනෝපාය කරගෙන යාමට ගොවීන්ට හැකියාව ලැබේ. එමෙන් ම, ජලය හිඟතාවයත් පවතින ප්‍රදේශයන්ට මනා ජල කළමනාකරණයක් සහිත ශ්‍රී ක්‍රමය වඩාත් උචිත වේ (Prasad, 2007).

කෙසේ වුව ද, ඉහත සඳහන් කළ පරිදි, වර්තමානයේ පරිසරයේ පවතින අධික දූෂිත තත්වය නිසා, ඉදිරියේ දී බොහෝ දුෂකරණයන් ජෛව ගෝලයටත්, ජීවි පරිසරයටත් සිදුවිය හැකි බැවින් ලෝකයේ බොහෝ රටවල් පරිසර හිතවාදී ක්‍රමවේදයන්ට යොමු වීමේ ප්‍රවණතාවයක් පවතී. මෙම තත්වය අප රටට ද පොදු කාරණයක් වන බැවින් පරිසර හිතකාමී ක්‍රමවේදයන් කරා ප්‍රවේශ වීම ඉතා වැදගත් වනු ඇත.

5. ශ්‍රී වගා ක්‍රමයේ අවේණික ලක්ෂණ සහ එහි සුවිශේෂතා

ශ්‍රී ක්‍රමයට අවේණික වූ සුවිශේෂී ලක්ෂණ රාශියක් වේ. එය විවිධ ආකාරයෙන් විවිධ ඵලදායිතාවයන් ඉහළ නැංවීම සඳහා උපයෝගී වේ.

ජල ඵලදායිතාවය

සාම්ප්‍රදායික වගා ක්‍රමයේ දී භාවිතා වන ජලය ප්‍රමාණයෙන් හරි අධික පමණක් ශ්‍රී ක්‍රමය සඳහා අවශ්‍ය වේ (Uphoff, 2006). එම නිසා ජලයේ ඵලදායිතාවය ඉතා ඉහළ නැංවෙන අතර ජලය සීමිත සම්පතක් වන රටවලට මෙය සුවිශේෂී වේ.

භූමි ඵලදායිතාවය ශ්‍රී ක්‍රමය යටතේ ඉතා සීමිත භූමි ප්‍රමාණයකින් ඉතා ඉහළ ඵලදායිතාවක් ලබාගත හැක. මෙම ක්‍රමය නිවැරදි ලෙස භාවිතා කළ හොත් එක් හෙක්ටයාරයකින් ටොන් 8 ක පමණ ඵලදාවක් ලබාගත හැකිය (Uphoff, 2006).

ශ්‍රම ඵලදායිතාවය

ශ්‍රී ක්‍රමය ආරම්භයේ දී ඉහළ ශ්‍රමයක් අවශ්‍ය වන අතර, ඉන්පසු කටයුතු සඳහා අවශ්‍ය වන කම්කරුවන් ගණන සාපේක්ෂව අඩු වේ. එමෙන් ම එසේ ඉහළ කම්කරුවන් ප්‍රමාණයක් යෙදවීමෙන් ලබාගත හැකි ඵලදාව ද අවම වශයෙන් හෝ ඉහළ නැංවෙන නිසා එය කිසියම් ම අවාසිදායක නොවේ (Uphoff, 2006).

ආර්ථික ඵලදායිතාවය

ශ්‍රී ක්‍රමය මගින් ඉතා කුඩා භූමි ප්‍රමාණයක් සහිත ගොවීන්ට පවා එම බිම භාවිතා කොට ඉතා ඉහළ ඵලදාවක් ලබා ගත හැක. එමෙන් ම ආර්ථික දුෂකරණය පවතින ගොවීන්ට ද, පොහොර කෘමි හා පලිබෝධ මර්දනය, වල් පැළ මර්දනය සඳහා යන ජල වියදම් ඉතා අවම වන අතර, එනිසා ම එය ගොවීන්ට ආර්ථික ව වාසිදායක ක්‍රමවේදයක් වේ (Uphoff, 2006).

ගොඵින් සඳහා කාර්යක්ෂමතම භූමිකාවක්

ශ්‍රී ක්‍රමයේ නිවැරදිව යෙදීම සඳහා, ගොඵින් එය නිවැරදි දැක්මක් හා දැනුමක් ඇතිව භාවිතා කළ යුතු වේ. කෙසේ වුව ද ශ්‍රී ක්‍රමය යනු, විවිධ තාක්ෂණික ක්‍රමවේදයන් රාශියකගේ, විවිධ ප්‍රතිශතයන්ගේ සම්මිශ්‍රණයක් මිස, එය එක් නිශ්චිත ක්‍රමවේදයක් නොවේ. එමෙන් ම, මෙම එක් එක් ක්‍රමවේදය වගාවේ දී ඉහළ ඵලදාවක් ලබාදීම සඳහා ඉතා ඉහළ වශයෙන් දායක වේ. මේ නිසා කාර්යක්ෂමතාවය හා අත්දැකීම් භාවිතා කරවීමෙන්, ඵලදායිතාවය ඉහළ නංවා ගැනීම ගොඵින්ගේ වගකීමක් වේ. එම නිසා පාංශු තත්ත්ව, දේශගුණය, ජල කළමනාකරණය, පිළිබඳ ව ගොඵියා තීරණතර අවධානයෙන් සිටිය යුතු වේ. එබැවින් ශ්‍රී ක්‍රමය භාවිතා කිරීමෙන් උපරිම ඵලය අත්පත් කරගැනීම ප්‍රධාන වශයෙන් ගොඵියාගේ කාර්යක්ෂමතාව හා උද්‍යෝගය මත පදනම් වේ. (Uphoff, 2006).

ඵලදාවේ තත්ත්වය

ශ්‍රී ක්‍රමයට වගා කිරීමේ දී ඵලදාව ලෙස ලැබෙන සහල්වල තත්ත්වය හා ප්‍රමිතිය ද ඉතා ඉහළ වේ. මෙහි දී ලැබෙන බොළු වී ප්‍රමාණය සාපේක්ෂ ව ඉතා අවම ප්‍රමාණයක් වන අතර, කැඩී වෙන්වන සහල් ප්‍රමාණය ද ඉතා අල්ප වේ. ඉන්දියාවේ ආන්ද්‍ර ප්‍රදේශයේ, වී මෝල් හිමියන් ප්‍රකාශ කරන්නේ, ශ්‍රී ක්‍රමය යටතේ බුසලකට ලැබෙන සහල් ප්‍රමාණය 67% ක සිට 75% ක් දක්වා ඉහළ ගොස් ඇති බවයි. (Uphoff, 2006).

සෞඛ්‍යමය තත්ත්වය

මෙම ක්‍රමය යටතේ, කෘෂි රසායනික භාවිතා නො කරන නිසා, අවසානයේ සහල් ඇටවල පවතින රසායනික අවශේෂ ප්‍රමාණය ද ඉතා අවම වේ. තවමත් ශ්‍රී ක්‍රමයෙන් ලැබෙන සහල්වල පෝෂණ තත්ත්වය පිළිබඳව නිශ්චිත පර්යේෂණ සිදුකොට නොමැත. තමුත් මුල් පද්ධතිය වඩා ව්‍යාප්ත ව වර්ධනය වන නිසා එහි ඇති ක්ෂුද්‍ර පෝෂක තත්ත්වය (micro nutrient level), ධාන්‍යවල බර (weight), විවිධ පාරිසරික තත්ත්වවලට මරොන්තු දීමේ හැකියාව ද ඉහළ අගයක් ගනී (uphoff, 2006).

ජල ඵලදායිතාව සහ පාරිසරික වාසි

ශ්‍රී ක්‍රමය ඉතාමත් ම පරිසර හිතවාදී ක්‍රමවේදයක් වේ. මේ නිසා ම එය වඩාත් කාලීන වැදගත්කමක් පවතින විෂයයක් බවට පත් වී ඇත. මෙම වගා ක්‍රමය ජලය සඳහා ඇති අවශ්‍යතාවය හා ජල පරිභෝජනය අඩු කරන නිසා, එම ඉතිරි වන ජලය ප්‍රමාණය වෙනත් ප්‍රයෝජනයන් සඳහා යොදා ගත හැකි වේ. මෙම ක්‍රමයේ දී ජලය පුරවා තබා ජලයෙන් භූමිය සංතෘප්ත නො කරන නිසා එම භූමියේ ජෛව විවිධත්වය සාපේක්ෂ ව සාම්ප්‍රදායික ක්‍රමයට වඩා ඉතා ඉහළ අගයක් ගනී. එමෙන් ම ජලයෙන් සංතෘප්ත නොවූ භූමිය මිනෙන් වැනි වායුන්, (වගුරු වායුන්) නො නිපදවයි. මිනෙන් යනු, හරිතාගාර

ආවරණය වැඩි කිරීම සඳහා ඉහළ දායකත්වයක් සපයන වායුවක් වේ. එනිසා ශ්‍රී ක්‍රමය ඉතාමත් ම වාසිදායක තත්ත්වයකි. තවුන් මෙම ක්‍රමයට සකසන ගුමියේ තයිට්‍රස් ඔක්සයිඩ් පිටවීමේ ප්‍රවණතාවක් පවතී. ඒ වුව ද ශ්‍රී ක්‍රමයේ දී තයිට්‍රන්තිය පොහොර භාවිතය ඉතා අවම නිසා, එම හැකියාව ද ඉතා අල්ප වේ. ශ්‍රී ක්‍රමය මේ නිසා පාරිසරික ව ඉතා වැදගත් වේ.

එමෙන් ම ශ්‍රී ක්‍රමයේ දී භාවිතා කරන්නේ, කාබනික පොහොර පමණක් වීම ද විශේෂත්වයකි. මෙහි දී බහුලව ම ඒ සඳහා භාවිතා කරන්නේ කොම්පෝස්ට් පොහොර වේ. රසායනික පොහොර භාවිතා කිරීමෙන් ඇතිවන බොහෝ අවාසිදායක තත්ත්වයන් මේ නිසා ඇති නොවේ. උදාහරණ ලෙස, පසේ ඇති සුවිශේෂී ස්වාභාවික තත්ත්වවලට හානි නො වීම, පාංශු ජීවීන් සුරැකීමෙන් පස තුළ ජෛව විවිධත්වයක් හා සමතුලිත තත්ත්වය ආරක්ෂා වීම වැනි දේ සඳහන් කළ හැක. එමෙන් ම ඉවත දමන කසළවලින් නිපදවන කොම්පෝස්ට් පොහොර මේ සඳහා භාවිතා කිරීම නිසා කැලිකසල කළමනාකරණය ද නිසි පරිදි සිදු කිරීමට හැකි වේ. මෙය කාලීන ව ඉතා වැදගත් වේ.

එමෙන් ම, ශ්‍රී ක්‍රමය යටතේ කෘමි හා පළිබෝධනාශක භාවිතා කිරීම ඉතා අවම වේ. මේ සඳහා බොහෝ විට සාම්ප්‍රදායික ක්‍රම යොදා ගන්නා අතර වල් පැළ මර්දනය සඳහා පවා වල්නාශක යොදා නො ගැනේ. මේ සඳහා භාවිතා කරන්නේ විශේෂයෙන් සකසා ගත් “වීඩරය” නමැති උපකරණයකි. පළිබෝධ පාලනය සාම්ප්‍රදායික මර්දන ක්‍රම යොදා ගනිමින් කරන අතර, ඉතිරි කටයුතු සඳහා මිනිස් ශ්‍රමය යොදා ගැනේ. කෘමිනාශක යෙදීම නිසා වන ජල ප්‍රභව දූෂණය වීම, සුපෝෂණ තත්ත්වයන් හා වෙනත් සියලු ම පාරිසරික අසමතුලිතතාවයන් ඇතිවීම වැළකේ. මේ නිසා පරිසර හිතවාදී ක්‍රමවේදයක් ලෙස ශ්‍රී ක්‍රමය හැදින්විය හැකි ය (Hameed, 2008).

වගු අංක 03 : ශ්‍රී ක්‍රමයේ හා සම්ප්‍රදායික වී ගොවිතැනේ හි සමාන / අසමානකම්

	සාම්ප්‍රදායික වී ගොවිතැන	ශ්‍රී ක්‍රමය
01	පැළ හෝ නවත් මාරුකිරීම සති 3-4 සිට කළ යුතු වේ	පැළ දින 8-12 ත් අතර වයසේ සිට මාරු කිරීම සිදු කළ යුතු වේ.
02	ජලයෙන් පුරවා පස ජලයෙන් සංතෘප්ත කොට තැබීම	පස තෙතමනය සහිතව තැබීම තවුන් ජලය පුරවා නො තැබීම.
03	බීජ වැපිරීමේ ප්‍රමාණය හෙක්ටයාරයකට බීජ කි.ග්‍රෑ. 50-100 පමණ වේ. පරතරය 10-15 cm ² පමණ තැබිය යුතු වේ.	බීජ වැපිරීම, හෙක්ටයාරයකට බීජ කි.ග්‍රෑ. 5-10 අතර වේ. පරතරය 20-30 cm ² පමණ වේ.
04	පස ජලයෙන් සංතෘප්ත කළ තත්ත්වය වර්ධන වක්‍රය පුරා ම පවත්වා ගැනීම	පාංශු තෙතමනය පවත්වා ගැනීම තවුන් නිර්වායු තත්ත්වයන් ඇතිවීම වළක්වා ගැනීම
05	වල් පැළ මර්දනය, අනිත් හෝ වල්නාශක යොදා කිරීම	වල්පැළ මර්දනයට මිනිස් ශ්‍රමය යොදා කිරීම
06	පොහොර තත්ත්වය, අකාබනික තයිට්‍රන්තිය පොහොර යොදවා කිරීම	පැළ සිටුවීමට පෙර කාබනික පොහොර යෙදීම
07.	කෘමිපාලනය කෘමිනාශක යොදා කිරීම	කෘමි හා පළිබෝධ පාලනය, ස්වාභාවික හා සම්ප්‍රදායික ක්‍රම යොදා කිරීම.

මූලාශ්‍රය : Thakur et al, (2009).

6. ශ්‍රී වගා ක්‍රමය සඳහා ගොවීන්ගේ යොමු වීම සහ එසේ වීමට හේතු වූ කරුණු

ශ්‍රී වගා ක්‍රමය පිළිබඳ ව පවතින ද්විතියික දත්තවලින් පැහැදිලි වන්නේ, එය වඩාත් පරිසර හිතකාමී හා ආර්ථිකමය වශයෙන් ලාභදායී ක්‍රමවේදයක් ලෙස යි. එසේ ම ශ්‍රී ලංකාව වැනි සංවර්ධනය වෙමින් පවතින රටකට වඩාත් උචිත වන ක්‍රමයක් ලෙසින් ද සඳහන් වේ. එනමුත් ශ්‍රී ලංකාව තුළ එය දිනෙන් දින ප්‍රචලිත නො වන්නේ මන්ද යන්න ගැටලුවකි. එම ගැටලුවට විසඳුම් සෙවීමේ අරමුණින් 2009 වර්ෂයේ දී ශ්‍රී ලංකාව තුළ ශ්‍රී ක්‍රමය පැතිරී ඇති දිස්ත්‍රික්ක 03 ක් අදාළ කරගනිමින් අධ්‍යයනයක් සිදු කෙරිණි. ගොවීන් ශ්‍රී ක්‍රමය සඳහා යොමු වීමට හේතු වූ කරුණුත්, එම ක්‍රමය භාවිතා කිරීමේ දී පවතින ගැටලුත්, එම ගැටලු වගා ක්‍රමය ප්‍රචලිත නො වීමට බාධා වන්නේ කෙසේ ද යන්නත් පිළිබඳ විමර්ශනය කිරීම සඳහා මෙතැන් සිට එම අධ්‍යයනයේ ප්‍රාථමික දත්ත පදනම් කර ගනු ලබයි.

6.1 ශ්‍රී ක්‍රමයට වගා කිරීම සඳහා ගොවීන් යොමු වීම

ශ්‍රී ලංකාව තුළ ශ්‍රී ක්‍රමයට වගා කිරීම පිළිබඳ අධ්‍යයනය කිරීම සඳහා තෝරා ගනු ලැබූ ශ්‍රී ක්‍රමයේ නියැලෙන්නන් පරීක්ෂා කිරීමේ දී ශ්‍රී ගොවීන්ගෙන් 66% ක් ම එහි නියැලීම ආරම්භ කර ඇත්තේ 2007 - 2009 වර්ෂ අතර ය. ශ්‍රී ක්‍රමය ලංකාවට හඳුන්වා දුන් මුල් අවධියේ දී ඉතා සුළු ප්‍රමාණයක් (2.2%) මේ සඳහා උනන්දුවක් දක්වා ඇති අතර ක්‍රමයෙන් ශ්‍රී ගොවීන්ගේ හි නියැලෙන්නන් වැඩි වී ඇත. එය පහත වගුවෙන් පෙන්වා දිය හැකි ය.

වගු අංක 04 : ශ්‍රී ක්‍රමය සඳහා ගොවීන්ගේ යොමු වීම

වර්ෂය	සංඛ්‍යාව	ප්‍රතිශතය (%)
2000 වර්ෂය	02	2.2
2001 - 2003	04	4.4
2004 - 2006	25	27.8
2007 - 2009	59	65.6
	90	100.00

මූලාශ්‍රය : සමීක්ෂණ දත්ත (2009), හෙ.ගො.ප.පු. ආයතනය.

6.2 ශ්‍රී ක්‍රමයට වගා කිරීම සඳහා ගොවීන් දැනුවත් වී ඇති ආකාරය

ශ්‍රී ක්‍රමයේ නියැලීම සඳහා ගොවීන් දැනුවත් වීම විවිධාකාරයෙන් සිදුව ඇතත් 78% ක් ම ගොවීන් එ පිළිබඳ දැනුවත් වී ඇත්තේ රාජ්‍ය නො වන සංවිධානයන් හි ක්ෂේත්‍ර නිලධාරීන්ගෙනි. ඊට අමතර ව 13.3% ක් ශ්‍රී ක්‍රමය පිළිබඳ දැනුවත් ව සිටින අනෙකුත් ගොවීන්ගෙන් දැනුවත් වී ඇත. රාජ්‍ය අංශයේ නිලධාරීන්ගෙන් මේ පිළිබඳ ගොවීන් දැනුවත් වීමක් ඉතාමත් සුළු වශයෙන් සිදුව ඇති බව පෙනී යයි (වගු අංක 05). මෙයින් ගම්‍ය වන්නේ ශ්‍රී වගා ක්‍රමය රාජ්‍ය අංශය තුළ සැලකිය යුතු අයුරින් ප්‍රචලිත නොවී ඇති බව යි.

වගු අංක 05 : ගොවීන් ශ්‍රී ක්‍රමය පිළිබඳ දැනුවත් වීම

දැනුවත් වූ මාර්ග	ශ්‍රී ගොවීන් සංඛ්‍යාව	ප්‍රතිශතය (%)
රාජ්‍ය නො වන සංවිධාන මගින්	70	77.9
ශ්‍රී ක්‍රමයට අනුගත වී සිටින අනෙකුත් ගොවීන් මගින්	12	13.3
සමෘද්ධි නිලධාරී මගින්	01	1.1
ජනමාධ්‍ය මගින්	04	4.4
මහවැලි සංවර්ධන අධිකාරිය මගින්	03	3.3
එකතුව	90	100.0

මූලාශ්‍රය : සමීක්ෂණ දත්ත (2009), හෙ.ගො.ප.පු. ආයතනය.

6.3 ශ්‍රී වගා ක්‍රමයට යොමු වීමට හේතු වූ කරුණු

පාරම්පරික වී ගොවිතැනෙහි යෙදෙමින් ඒ අතර ශ්‍රී ක්‍රමය ද අත්හදා බැලීමට හේතු වූ විශේෂ කරුණු පිළිබඳ ගොවීන්ගෙන් විමසන ලදුව, මවුහු ඒ සඳහා විවිධ ප්‍රතිචාර දැක්වූහ.

වගු අංක 06 : ශ්‍රී ක්‍රමය සඳහා යොමු වීමට හේතු වූ කරුණු

හේතු	සංඛ්‍යාව n=90	ප්‍රතිශතය (%)
වී වගාවෙන් උපරිම අස්වැන්නක් ලබා ගැනීම සඳහා	85	94.4
ශ්‍රී වගා බිම් දැකීම නිසා	37	41.1
නිෂ්පාදන පිරිවැය අවම කරගැනීම	37	41.1
වසවිස රහිත සහල් පරිභෝජනය කිරීම සඳහා	25	27.8
අවශ්‍ය වන බිත්තර වී ප්‍රමාණය අඩු වීම නිසා	15	16.7
රාජ්‍ය නො වන සංවිධාන නිලධාරීන්ගේ මහපෙන්වීම නිසා	14	15.6
රාජ්‍ය නො වන සංවිධාන විසින් යෙදවුම් නොමිලේ ලබා දීම නිසා	09	10.0
තව ක්‍රමයක් නිසා අත්හදා බැලීමට ඇති අවශ්‍යතාව නිසා	08	8.9
ඉහළ ගුණිතවයක් සහිත බීජ නිෂ්පාදනය කරගත හැකිවීම නිසා	03	3.3
වී වගා බිම තුළ මී උවදුර අවම කරගත් නිසා	03	3.3
පළිබෝධ හානි අඩු නිසා	01	1.1
අනෙකුත් ශ්‍රී ගොවීන්ගේ පෙළඹවීම නිසා	01	1.1
වල්පැළ පැතිරීම අඩු නිසා	01	1.1
අවම ශ්‍රම අවශ්‍යතාවයක් සහිතව වගා කිරීමේ හැකියාව නිසා	01	1.1

* ප්‍රතිශතය ගණනය කර ඇත්තේ ප්‍රතිචාර සංඛ්‍යාව මත නොව ප්‍රතිචාර දැක්වූ ගොවීන් සංඛ්‍යාව අනුව ය.

මූලාශ්‍රය : සමීක්ෂණ දත්ත (2009), හෙ.ගො.ප.පු. ආයතනය.

ඉහත වගුවට අනුව ශ්‍රී වගා ක්‍රමයට යොමු වූ ගොවීන්ගෙන් 94.4% ක් ම ඵ සඳහා යොමු වීමට හේතුව ලෙස සඳහන් කරන්නේ ඉහළ වී අස්වැන්නක් ලබා ගැනීමට නිකු අපේක්ෂාව යි. එසේ ම ශ්‍රී වගා බිම් දැකීමෙන් ඵ සඳහා කැමැත්තක් ඇති වීම නිසා ශ්‍රී ක්‍රමයට වගා කිරීමට යොමු වූ බව ගොවීන්ගෙන් 41.1% ක් සඳහන් කළහ. එසේ ම නිෂ්පාදන පිරිවැය අවම කරගැනීමේ අරමුණින් 41.1% ක් ශ්‍රී වගාව සඳහා යොමු වී ඇත. ජල හිඟයට පිළියමක් ලෙසින් ශ්‍රී ක්‍රමයට යොමු වූ පිරිස 26.7% කි. විශේෂයෙන් අධ්‍යයනය සඳහා පාදක කරගත් අනුරාධපුරය, හම්බන්තොට යන දිස්ත්‍රික්කයන් හි ශ්‍රී ගොවීන් මේ බව වැඩි වශයෙන් සඳහන් කර තිබිණි. පිළිවෙලින් අනුරාධපුර දිස්ත්‍රික්කයේ 43.3% ක් හම්බන්තොට දිස්ත්‍රික්කයේ 30.3% ක් සහ කැගලල දිස්ත්‍රික්කයේ 3.3% ක් වශයෙනි.

6.4 ශ්‍රී ක්‍රමයට වගා කිරීමේ දී ගොවීන් මුහුණ දෙන ගැටලු

පාරම්පරික ව සාමාන්‍ය වී ගොවිතැනෙ හි යෙදෙමින් සිටි තව අත්දැකීමක් ලෙසින් ශ්‍රී ක්‍රමයට වගා කිරීම සඳහා තම වගා බිම්වලින් කොටසක් වෙන් කිරීමට ගොවීන් යොමු වීමේ ප්‍රවණතාවයට විවිධ කාරණා හේතු වී ඇති අතර මෙසේ වගා කිරීමේ දී ශ්‍රී ගොවීන් විසින් මුහුණ දෙන ගැටලු ද රාශියක් ඇති බව අධ්‍යයනයේ දී අනාවරණය විය.

ඵ අනුව අධ්‍යයනය සඳහා පාදක කරගනු ලැබූ දිස්ත්‍රික්ක 3 පිළිබඳ ව ම සැලකිලිමත් වීමේ දී ශ්‍රී ක්‍රමයට වගා කිරීමේ දී මතු වන ගැටලු හා දුෂ්කරතාවයන් මොනවාද යන්න පහත පරිදි ගොවිහු සඳහන් කළහ. සමස්ත ගොවි නියැදියෙන් මේ සඳහා ප්‍රතිචාර දක්වා ඇත්තේ ගොවීන් 63 දෙනෙකි. ඔවුන්ගේ ප්‍රතිචාර පහත පරිදි වේ.

වගු අංක 07 : ශ්‍රී වගා කිරීමේ දී මුහුණ දෙන ගැටලු හා දුෂ්කරතා

ගැටලු හා දුෂ්කරතාවන්	කැගල්ල n=19		හම්බන්තොට n=18		අනුරාධපුරය n=26		එකතුව n=63	
	සංඛ්‍යාව	%	සංඛ්‍යාව	%	සංඛ්‍යාව	%	සංඛ්‍යාව	%
කොම්පෝස්ට් පොහොර නිෂ්පාදනය කරගැනීමට අමු ද්‍රව්‍ය සපයා ගැනීමේ අපහසුව	07	36.8	03	16.7	11	42.3	21	33.3
ශ්‍රමය වැඩියෙන් වැය කිරීමට අවශ්‍ය වීම හා පුහුණු ශ්‍රමය අඩුවීම	07	36.8	06	33.3	08	30.8	21	33.3
පැළ සිටුවීමට සහ විවර කිරීමට පුහුණු වූ ශ්‍රමිකයින්ගේ අඩුකම	01	5.3	16	88.9	03	11.5	20	31.7
විවර යන්ත්‍රවල හිඟකම	06	31.6	00	0.0	03	11.5	09	14.3
පැළ සිටුවීමට සහ විවර කිරීමට ඉහළ පිරිවැයක් දැරීමට සිදුවීම	00	0.0	03	16.7	04	15.4	07	11.1
වැසි කාලයේ ජලය වැඩිවීම/ජලය හිඟ කාලයේ අවශ්‍ය පමණ ජලය නොමැති වීම	01	5.3	01	5.6	05	19.2	07	11.1
සත්ව හානි (ගව හානිය)	02	10.5	00	0.0	01	3.8	03	4.8
ශ්‍රී ක්‍රමවේදයන් පිළිබඳ වූ දැනුම අඩුකම	01	5.3	00	0.0	01	3.8	02	3.2
ශ්‍රී ක්‍රමය හා සාමාන්‍ය ක්‍රමය අතර ඇති වගා කාල පරාසය	00	0.0	02	11.1	00	0.0	02	3.2

* ප්‍රතිශතය දක්වා ඇත්තේ ප්‍රතිචාර සංඛ්‍යාව මත නොව ප්‍රතිචාර දැක් වූ ගොවීන් සංඛ්‍යාව අනුව වේ.

මූලාශ්‍රය : සම්කෂණ දත්ත, (2009), හෙ.ගො.ප.පු. ආයතනය.

ඉහත වගුවේ සඳහන් ගැටලු එකක් හෝ කිහිපයක් ශ්‍රී ගොවීන්ට බලපානු ලබන බව ඔවුහු සඳහන් කළහ. මෙම ගැටලු හේතුවෙන් බොහෝ විට ශ්‍රී ක්‍රමය හා එක් වීමට ගොවීන් මැලිකමක් දක්වන බව අධ්‍යයනයේ දී තීරණය කළ හැකි විය.

වගුවට අනුව ශ්‍රී ක්‍රමයේ නියැලීමේ දී ගොවීන්ට ප්‍රධාන වශයෙන් ම බලපා ඇති ගැටලුවක් වී ඇත්තේ, ශ්‍රමය සපයා ගැනීමේ ගැටලුව සහ කොම්පෝස්ට් නිෂ්පාදනය පිළිබඳ ගැටලුව යි. ගොවීන් දක්වා ඇති ප්‍රතිචාරවලට අනුව 33.3% ක් එම තත්ත්වය ගැටලුවක් බව සඳහන් කර ඇත. දිස්ත්‍රික්ක අනුව සැලකිලිමත් වීමේ දී කොම්පෝස්ට් නිෂ්පාදනය සඳහා අමුද්‍රව්‍ය සපයා ගැනීම ගැටලුවක් බව සඳහන් කරන වැඩි ගොවීන් පිරිසක් සිටින්නේ අනුරාධපුර දිස්ත්‍රික්කයේ හි ය. එය 42.3% කි. එසේ ම ශ්‍රී ක්‍රමයේ පවතින කාර්යයන් සඳහා ශ්‍රමය සපයා ගැනීම ගැටලුවක් බව කැගල්ල දිස්ත්‍රික්කයේ ගොවීන් වැඩි පිරිසක් (36.8%) සඳහන් කර ඇත. අනුරාධපුර සහ හම්බන්තොට යන දිස්ත්‍රික්ක දෙකකටත් ශ්‍රමය සපයා ගැනීම, විශේෂයෙන් ශ්‍රී වගා කාර්යයන් හි තීව්‍රණතාවක් සහිත ශ්‍රමය සපයා ගැනීම ගැටලුවක් බව පෙනුණි.

ශ්‍රී ක්‍රමයට අනුව ආරම්භයේ දී අනිවාර්යයෙන් ම වගා බිමට කොම්පෝස්ට් යෙදිය යුතු වේ. සාහිත්‍ය විමර්ශනයට අනුව තව වගා බිමකට ශ්‍රී ක්‍රමය හඳුන්වාදීමේ දී නිර්දේශිත ආකාරය වන්නේ 50% ක් කාබනික පොහොර සහ 50% ක් අකාබනික පොහොර යෙදිය යුතු බව යි. දෙවැනි කන්තයේ දී නිර්දේශිත වන්නේ, 75% ක් කාබනික පොහොර සහ 25% ක් අකාබනික පොහොර යෙදිය යුතු බව යි. තෙවැනි කන්තය වන විට 100% ක් ම වගා භූමියට කාබනික පොහොර යෙදීම කළ යුතු බව සඳහන් වේ. අධ්‍යයනයට අනුව රාජ්‍ය නො වන සංවිධාන විසින් ලබා දෙන කොම්පෝස්ට් ප්‍රමාණයට අමතර ව ශ්‍රී ගොවීන්ගෙන් 57.8% ක් ම තමන් විසින් කොම්පෝස්ට් සකස් කරගන්නා බව පැහැදිලි විය. ඒ අනුව කොම්පෝස්ට් තමන් විසින් ම සකස් කර ගන්නා ගොවීන්ට ඒ සඳහා අවශ්‍ය ගොම පොහොර ලබා ගැනීම වඩාත් ගැටලුකාරී බව සඳහන් කරන ලදී.

ශ්‍රමය පිළිබඳව සාකච්ඡා කිරීමේ දී ශ්‍රී ක්‍රමය යනු නිරන්තර අවධානයකින් හා දැඩි කැපවීමකින් කළ යුතු ක්‍රියාවලියක් බැවින් ආරම්භයේ සිට ම වගාව වෙත දැඩි රකවරණයක් හා සැලකිල්ලක් දැක්වීම අත්‍යවශ්‍ය වේ. එබැවින් මෙය මූලිකව ම ශ්‍රමය හා සම්බන්ධ වන්නා වූ කටයුත්තකි. පූර්ණකාලීන නොවූ වි ගොවීන්ට නිරන්තර අවධානය වගාවට යොමු කිරීම තරමක් අපහසු කාර්යයකි. එසේ ම වගා බිම සකස් කිරීමට, ක්‍රමාණුකූලව පැළ සිටුවීමට, විධි නිර්මාණය වශයෙන් අවශ්‍ය වේ. තමුත් සාමාන්‍ය වි ගොවිතැනේ දී මෙවැනි දැඩි අවධානයක් රකවරණයක් අත්‍යවශ්‍ය නො වන බව ගොවීන් සඳහන් කරන අතර, ශ්‍රී ක්‍රමය හා බැඳුණු මෙම ගැටලුව එහි ප්‍රචලිතභාවය ඉහළ දැමීමට ද බාධාවක් බව පෙනී යයි.

එසේ ම ශ්‍රී ක්‍රමය සඳහා අවශ්‍ය වන කොම්පෝස්ට් නිෂ්පාදනයට අවශ්‍ය අමුද්‍රව්‍ය ලබා ගැනීමේ අපහසුව සේ ම කොම්පෝස්ට් නිෂ්පාදනය සඳහා අවශ්‍ය දැනුම නොමැතිකම ද ශ්‍රී ගොවීන්ට ගැටලුවක් වී ඇත. හම්බන්තොට දිස්ත්‍රික්කයේ දහසියය අට පොහොරක් ලෙස යෙදීමට උපකරණයක් ද සකස් කරගත් ගොවීන් හමු වූ අතර, ඒ සඳහා ද ශ්‍රමය

මූලිකත්වය ගනු ලබයි. මේ අනුව වැඩි වශයෙන් ශ්‍රමය වැය කිරීමට කැමැත්තක් හා හැකියාවක් ඇති ගොවීන් ශ්‍රී ක්‍රමයට යොමු වීම නිරායාසයෙන් සිදු වන බව හඳුනාගත හැකි විය.

ශ්‍රමය පිළිබඳ ගැටලුවේ දී පුහුණු ශ්‍රමය හිඟතාවය ද ගැටලුවක් ලෙස ශ්‍රී ගොවීන් විසින් සඳහන් කරන ලදී. පැළ සිටුවීමේ දී පුහුණු ශ්‍රමය වඩාත් වැදගත් වේ. ශ්‍රී ක්‍රමයේ දී වී පැළයේ පළමු පත්‍ර දෙක නිකුත් වූ පසු සිටුවීමට නිර්දේශිත වේ. දින 8 - 15 අතර කාලයේ දී පැළ සිටුවීමට සුදුසු කාලය යි. එහි දී ඉතාමත් ප්‍රවේශමෙන් හා සැලකිල්ලෙන් තවාන්වලින් වී පැළය ගලවා ගැනීම සිදු කළ යුතු ය. එසේ ම පැළය ගැලවීමෙන් මිනිත්තු 15-30 අතර කාලයකින් පැළය වගා බිම තුළ සිටුවීම සිදු කළ යුතු ය. එසේ ම මුල් පද්ධතිය එක් ආකාරයකට සිටින සේ සිටුවීම සිදු කළ යුතු ය. මෙම ක්‍රමවේදය නියමිත අයුරින් සිදු නො වූහොත් ශ්‍රී වගාව අපේක්ෂිත පරිදි වර්ධනය නොවේ. එසේ ම ශ්‍රී වගාවේ වල් පැළ මර්දනය සිදුවන්නේ, අතින් හෝ යන්ත්‍රයක් මාර්ගයෙනි. විශේෂයෙන් සකස් කරගත් විධි රීති යන්ත්‍රයක් ශ්‍රී ගොවීන් සතුව ඇත. මෙය රාජ්‍ය නො වන සංවිධාන විසින් ගොවීන් වෙත සපයා ඇත. මෙම විධි රීති ගොයම් පැළ අතරින් ඇඳගෙන යන විට වල් ගැලවීමත් ගොයම් පැළ වටා පස් එකතු වීමත් සිදු වේ. එයින් වල් විනාශ වීමට අමතර ව මූල පද්ධතිය ද ශක්තිමත් වේ. මෙම ක්‍රියාවලිය ද ඉතාමත් සැලකිල්ලෙන් හා ක්‍රමානුකූල ව කළ යුතු වේ.

කාර්යයන් සඳහා වඩාත් පුහුණු වූ ශ්‍රමයක් අවශ්‍ය ය. තමුන් ශ්‍රී ගොවීන්ට පවතින ගැටලුව වන්නේ, මෙවැනි ආකාරයට කටයුතු කරන ශ්‍රමයක් සපයා ගැනීමේ අපහසුව යි. මෙම ගැටලුව ශ්‍රී ක්‍රමය ප්‍රවර්ධනය නො වීමට වඩාත් බලපාන බව ගොවීන්ගේ අදහස විය. මන්ද නියමිත පරිදි පැළ සිටුවීම, විධි රීති කිරීම සිදු නො කරන ගොවීන්ගේ ශ්‍රී ගොයම අපේක්ෂිත පරිදි වර්ධනය නො වන විට ශ්‍රී ක්‍රමය අවාසිදායක බවත්, සඳහන් කරන ඉහළ අස්වැන්න නො ලැබෙන බවත් ඔවුහු සඳහන් කරති.

ජල කළමනාකරණය ද විශේෂාකාරයෙන් සිදු කළ යුතු ය. මෙහි දී නියමිත දින ගණනාවක් පොළොව වියළි ව හා තෙත් ව පවත්වා ගැනීම අවශ්‍ය වේ. එහි දී වැසි කාලයේ ජලය අවශ්‍ය ප්‍රමාණයට වැඩි වීමත්, ජලය හිඟ කාලයට අවශ්‍ය පමණ ජලය නොමැති වීමත් ගැටළුවක් වන අතර, මෙම අවස්ථාවන් හි දී පාලනයක් සහිත ව නියමිත පරිදි පස වියළි ව හා තෙත් ව පවත්වා ගැනීමට ද වඩාත් පුහුණු වූ ශ්‍රමයක් අවශ්‍ය වේ.

ඉහත කරුණු පිළිබඳ සැලකිලිමත් වීමේ දී පෙනී යන්නේ ශ්‍රී ක්‍රමය අනුව වගා කරන ගොවීන්ට ශ්‍රමය හා සම්බන්ධ වූ ගැටලු රාශියක් පවතින බව යි.

ශ්‍රී ක්‍රමයට අදාළ ව සිදු කෙරෙන ඉතා සියුම් වූ ක්‍රමවේදයන් සඳහා පුහුණු වූ ශ්‍රමිකයින් බොහෝ විට මෙම කාර්යයන් සඳහා ඉහළ කුලියක් අය කරනු ලැබීම ද ශ්‍රී ගොවීන්ට බලපාන ගැටලුවකි. එසේ ම විධි රීති යන්ත්‍රය ගොයම් පැළ අතර එහා මෙහා ගෙන යාමට ද පළපුරුද්ද අවශ්‍ය වේ. මෙම කාර්යයන් කුලී පුහුණු ශ්‍රමිකයින් මගින් සිදු කෙරෙන

විට ඒ සඳහා ඉහළ පිරිවැයක් දැරීමට සිදු වේ. විධිමත් යන්ත්‍ර ක්‍රියා කරවීමේ පුහුණු ශ්‍රමය සඳහා ඉහළ පිරිවැයක් දැරීම අනුරාධපුරයේ සහ හම්බන්තොට දිස්ත්‍රික්කයන් හි ගොවීන්ට විශේෂාකාරයෙන් බලපාන බව පෙනී යයි.

එසේ ම ශ්‍රී ක්‍රමය හා සාමාන්‍ය වී ගොවිතැන අතර පවතින වගා කාල පරාසය ද ශ්‍රී ගොවීන්ට ගැටලුකාරී බවක් එක් කර ඇත. අධ්‍යයනයට අනුව ශ්‍රී ගොවීන්ගෙන් 52.2% ක් ම සඳහන් කරන්නේ සාමාන්‍ය වී ගොවිතැන හා ශ්‍රී ක්‍රමයට වගා කිරීමේ දී වගා කාලය සමාන බව යි. එසේ ම ශ්‍රී ගොවීන්ගෙන් 13.3% ක් සඳහන් කළේ, ශ්‍රී ක්‍රමය සාමාන්‍ය ක්‍රමයට වඩා අඩු කාලයක් ගන්නා බවයි. නමුත් 34.4% ක් සඳහන් කළේ ශ්‍රී වගා කාලය සාමාන්‍ය වී ගොවිතැනේ වගා කාලයට වඩා වැඩි බව යි. මෙවැනි පරස්පර වූ අදහස් මතු වීමට හේතු වී ඇත්තේ, මහාචාරී ප්‍රදේශයන් හි පවතින ජලය තිකුත් කිරීමේ රටාව බව ගොවීන් විසින් සඳහන් කරන ලදී. සාමාන්‍ය වී වගා කන්නය සඳහා පළමුවරට ජලය තිකුත් කරන කාල වකවානුව තුළ ශ්‍රී ගොවීන් සිදු කරන්නේ ඔවුන්ගේ පැළ නවත් සකස් කිරීම යි. ඒ අනුව ශ්‍රී ක්‍රමයේ දී පැළ සිටුවීම සාමාන්‍ය ක්‍රමයට වඩා පැහැදිලිව ම දින 8-12 අතර කාලයක් ප්‍රමාද වේ. ඒ අනුව වගා කාලයේ චෙතසක් විද්‍යමාන වන බව පැහැදිලි වේ. මෙහි අතුරු ප්‍රතිඵලය ශ්‍රී ගොවීන්ට අවාසිදායක ලෙස බලපාන බව අධ්‍යයනයේ දී පැහැදිලි විය. එනම්, සාමාන්‍ය වී ගොවිතැනේ දී ශ්‍රී ක්‍රමයට වඩා කලින් අස්වැන්න නෙලීම නිසා එම වගා බිම්වල දියේලි කරනු ලබන ගවයින් ශ්‍රී වගාවන්ට හානි සිදු කරනු ලබයි. එය මහත් ගැටලුවක් ලෙස ශ්‍රී ගොවීන් සඳහන් කරන ලදී.

මූලිකව ම ශ්‍රී ගොවීන් සඳහන් කළ ගැටලුවක් වන්නේ, ශ්‍රී ක්‍රමයේ පවතින විශේෂාකාර වූ ක්‍රමවේදයන් පිළිබඳ ඇති දැනුමේ අඩුකම, මේ සඳහා යොමු වීමට පවතින ගැටලුවක් බව යි. මන්ද එම ක්‍රමවේදයන් ඉතාමත් පැහැදිලි ආකාරයෙන් අනුගමනය නො කරන ශ්‍රී ගොවීන්ට ඔවුන් අපේක්ෂා කරන අරමුණු කරා යෑම වඩාත් අසීරු කරුණක් බව අධ්‍යයනයේ දී ද පැහැදිලි විය.

ශ්‍රී ක්‍රමයට වගා කිරීමේ දී ගොවීන් මුහුණ දෙන ගැටලු හා දුෂ්කරතාවයන් මූලික ම ශ්‍රමය වටා ඒකරාශී වී පවතින බව ඉහත දී විමර්ශනය කළ කරුණු අනුව පෙනී යයි. එසේ ම අධ්‍යයනයේ දී තොරතුරු රැස් කළ ගොවීන්ට අමතර ව ශ්‍රී ක්‍රමය හා අදාළ රාජ්‍ය නො වන සංවිධානවල ක්ෂේත්‍ර නිලධාරීන්ගේ අදහස් අනුව ද පෙනී යන්නේ, ශ්‍රී ක්‍රමයට වඩාත් තැඹුරු වන්නේ, නව ක්‍රමයන් අනුගමනය කිරීමට කැමැත්තක් ඇති එසේ ම කෘෂිකර්මාන්තයේ අවදානම් දැරීමේ හැකියාවක් පවතින ගොවීන් සුළුතරයක් බව යි.

6.5 ශ්‍රී ලංකාව තුළ ශ්‍රී ක්‍රමයට වගා කිරීම ප්‍රවලිත නො වීමට බලපාන හේතු

කෙසේ වුව ද ශ්‍රී වගා ක්‍රමය තවදුරටත් ශ්‍රී ලංකාව තුළ ප්‍රවලිත වීම අඩුවෙන් සිදු වන බව තොරහසකි. ශ්‍රී ක්‍රමය ලංකාව පුරා ගොවීන් අතර ප්‍රවලිත නො වීමට හේතු වන

කාරණා පිළිබඳ ශ්‍රී ගොවීන්ගෙන් විමසන ලදුව, ඒ සඳහා ඔවුන් දැන් වූ ප්‍රතිචාර ප්‍රතිශත විශ්ලේෂණයක් ලෙසින් පහත වගු අංක 08 න් පැහැදිලි කෙරේ.

වගු අංක 08 : අනෙකුත් ගොවීන් අතර ශ්‍රී ක්‍රමය ප්‍රචලිත නො වීමට හේතු වන කරුණු

කරුණු	කැගල්ල n=28		හම්බන්තොට n=30		අනුරාධපුර n=29		එකතුව n=87	
	සංඛ්‍යාව	%	සංඛ්‍යාව	%	සංඛ්‍යාව	%	සංඛ්‍යාව	%
පැළ සිටුවීමට හා විධි කිරීමට ඉහළ ශ්‍රමයක් අවශ්‍ය වීම	15	53.6	20	66.7	23	79.3	58	66.7
ගොවීන් අතර උනන්දුව හා කැපවීම හීනවීම	12	42.9	08	26.7	12	41.4	32	36.8
ශ්‍රී ක්‍රමය පිළිබඳ ශිල්පීය දැනුම අඩුකම	09	32.1	09	30.0	07	24.1	25	28.7
ශ්‍රී ක්‍රමයට වගා නො කරන ගොවීන්ගේ සාණාත්මක ආකල්පයන්	00	0.0	05	16.7	05	17.2	10	11.5
ඉඩම් හුක් ක්‍රමයේ පවතින තත්ත්වයන්	08	28.6	00	0.0	01	3.4	09	10.3
විශාල යාය මට්ටමින් ඇති කුඹුරු ඉඩම්වල ශ්‍රී ක්‍රමයට වගා කළ නො හැකි වීම	01	3.6	03	10.0	03	10.3	07	8.0
පිළිගත් ගොවි සංවිධාන මට්ටමින් මෙම ක්‍රමය ක්‍රියාත්මක නො වීම	00	0.0	05	16.7	00	0.0	05	5.7
රජය විසින් පොහොර සහනාධාරය ක්‍රියාත්මක කිරීම	01	3.6	01	3.3	02	6.9	04	4.6
විධිකරණය සහ වගා බිම් සලකුණු කිරීම හැකි පුද්ගලයින් සපයා ගැනීම දුෂ්කර වීම	02	7.1	01	3.3	00	0.0	03	3.4

* ප්‍රතිශතය දක්වා ඇත්තේ ප්‍රතිචාර සංඛ්‍යාව මත නොව ප්‍රතිචාර දැක්වූ ගොවීන් සංඛ්‍යාව අනුව වේ.

මූලාශ්‍රය : සම්පන්න දත්ත (2009), හෙ.ගො.ප.පු ආයතනය.

ඉහත සංඛ්‍යා සටහනට අනුව ශ්‍රී ක්‍රමයට වගා කිරීමේ දී මතු වූ ශ්‍රමය පිළිබඳ ගැටළුව, ශ්‍රී ක්‍රමයට වගා කිරීම ගොවීන් අතර ප්‍රචලිත කිරීමේ දී බලපාන ප්‍රධාන හේතුවක් බවට පත්ව ඇති බව පෙනී යයි. ප්‍රතිචාර දැක් වූ ගොවීන්ගෙන් 66.7% ක් ම සඳහන් කර ඇත්තේ පැළ සිටුවීමේ ක්‍රියාවලියට සහ වීඩර කිරීමට ඉහළ ශ්‍රමයක් අවශ්‍ය වන බව යි. ගොවියාගේ උනන්දුව හා කැපවීමත් දක්ෂතාවයත් මත පදනම් ව ක්‍රියාත්මක කළ හැකි වගා ක්‍රමයක් වූ ශ්‍රී ක්‍රමය ගොවීන් අතර ප්‍රචලිත නො වීමට බලපාන තවත් ප්‍රධාන හේතුවක් ලෙසින් ගොවීන් සඳහන් කළේ, ආරම්භයේ දී වඩාත් උනන්දුවෙන් හා කැපවීමෙන් ශ්‍රී ක්‍රමයට අනුගත වන ගොවියා, එහි කාර්යයන් ප්‍රමාණය වැඩිවත් ම උදාසීන තත්වයට පත් වී උනන්දුව හා කැපවීම අඩු කරන බව යි. මෙම තත්වය ශ්‍රී ක්‍රමයට තැවත අනුගත නො වීමට හේතුවක් බව ගොවීන්ගෙන් 36.8% ක් සඳහන් කළහ. කැගලි දිස්ත්‍රික්කයේ සහ අනුරාධපුර දිස්ත්‍රික්කයේ ශ්‍රී ගොවීන් බහුතරයක් මෙම මතය තහවුරු කළහ.

එසේ ම ශ්‍රී ක්‍රමයේ වූ විශේෂිත ක්‍රමවේදයන් පිළිබඳ පවතින අඩු දැනුවත්තාවය ද ගොවීන් අතර මෙම ක්‍රමය ප්‍රචලිත නො වීමට බලපාන හේතුවක් බව 28.7% ක් ගොවිහු සඳහන් කළහ.

මුල් වතාවට ශ්‍රී ක්‍රමයට ප්‍රවේශ වන ගොවියෙකු වෙත අදාළ ගොවි සමාජයෙන් බොහෝ සාණාත්මක අදහස් එල්ලවන බව ද ප්‍රතිචාර දැක්වූ ගොවීන් සඳහන් කරන ලදී. කාලාන්තරයක් මුළුල්ලේ සාමාන්‍ය ක්‍රමයට වී වගාවේ තීරන ගොවියෙකු තව ක්‍රමයක් වෙත ප්‍රවේශ වීමේ දී අනෙකුත් ගොවීන්ගේ ආකල්පයන් ඔහු දීර්ඝ කිරීමට හේතු නො වන විට එම තව ක්‍රමය ප්‍රචලිත නො වීමට එම තත්වය සෘජුව බලපානු ලබයි. ගොවීන්ගෙන් 11.5% ක් එම කාරණය ඉදිරිපත් කරන ලදී.

ශ්‍රී ලංකාවේ පවතින ඉඩම් භුක්ති ක්‍රමයේ විවිධ ලක්ෂණ ද ශ්‍රී ක්‍රමය ප්‍රචලිත නො වීමට බලපාන බව ගොවීන්ගේ 10.3% ක් සඳහන් කළහ. වර්තමානයේ වඩාත් ඉහළ මට්ටමින් සාකච්ඡාවට ලක්වන මාතෘකාවක් වන අද ක්‍රමය වැනි භුක්ති ක්‍රමයන් අනුගමනය කරන ගොවීන් අතර මෙවැනි තව ක්‍රම ප්‍රචලිත වීම කෙසේවත් සිදු නො වන බව ගොවීන්ගේ අදහස විය. අද ගොවි පනත මගින් පනවා ඇති විධිවිධාන සමඟ මෙවැනි වගා ක්‍රමයකට අද ගොවියෙකුට ප්‍රවේශ විය නො හැකි බව අධ්‍යයනයේ දී පැහැදිලි විය.

හම්බන්තොට, අනුරාධපුරය වැනි මහාචාර්ය ප්‍රදේශයන් හි අක්කර දහස් ගණනින් වූ කුඹුරු යාය පවතින ප්‍රදේශ වේ. මෙවැනි ප්‍රදේශවල ශ්‍රී ක්‍රමයට වගා කිරීම අපහසු බව ගොවීන්ගේ අදහස විය. ශ්‍රී ක්‍රමයේ පවතින ක්‍රමවේදන් සමඟ මෙය සිදු කිරීමේ දී ගැටළු වන බවත් එය ශ්‍රී ක්‍රමය ප්‍රචලිත නො වීමට හේතුවන කරුණක් බවත් ගොවීන් 8% ක් සඳහන් කළහ.

අධ්‍යයන දත්තවලට අනුව ශ්‍රී ක්‍රමයට වගා කිරීමේ පුරෝගාමීන් ලෙස රාජ්‍ය නො වන සංවිධාන කටයුතු කරන බව පැහැදිලි විය. රාජ්‍ය අනුග්‍රහය පවතින්නේ ඉතාමත් ම සුළු ප්‍රමාණයකිනි. ශ්‍රී වගාව ප්‍රචලිත නො වීමට බලපාන හේතුවක් ලෙසින් ගොවීන්ගෙන්

5.7% ක් සඳහන් කළේ ග්‍රාමීය මට්ටමේ පිළිගත් ගොවි සංවිධාන හරහා ශ්‍රී ක්‍රමය ප්‍රචලිත කිරීම ආරම්භ නො කිරීම නිසා ගොවීන් තුළ මේ සඳහා අනුගත වීමට විශ්වාසයක් ගොඩ නැගී නොමැති බව යි.

ඉහත අධ්‍යයන දත්තවලට අනුව ශ්‍රී ලංකාව තුළ ශ්‍රී ක්‍රමයට වගා කිරීම ප්‍රචලිත නො වීමට බලපාන ප්‍රධාන හේතු විමර්ශනය කෙරුණු අතර, අධ්‍යයනය සිදු කෙරෙන අවස්ථාවේ ශ්‍රී ක්‍රමයට වගා කරමින් සිටි ගොවීන් තවදුරටත් ඉදිරියට මෙම ක්‍රමය අනුගමනය කරන්නේ ද යන්න පිළිබඳ අදහසක් ලබා ගැනීම සඳහා ගොවීන්ගේ ප්‍රතිචාර විමසන ලදී.

6.6 ශ්‍රී ක්‍රමයට වගා කරන ගොවීන් එය තව දුරටත් පවත්වාගෙන යාම පිළිබඳ අදහස්

අධ්‍යයන දත්තවලට අනුව බහුතරයක් ගොවීන් ශ්‍රී ක්‍රමයට වගා කරන්නේ අදාළ රාජ්‍ය නො වන සංවිධානවල අනුග්‍රහය ඇතිව වේ. එනම් වරලඩ් විෂන්, ඔක්ස්ෆාම්, මරසිකෝප් වැනි ආයතනයන් හි මාර්ගෝපදේශකත්වය හරහා ය. මෙම සංවිධාන විසින් ශ්‍රී ක්‍රමයට වගා කිරීම ආරම්භයේ දී අමුද්‍රව්‍ය හා මුදල් ආධාරයක් සැපයීම සිදු කරන බව අනාවරණය විය. රාජ්‍ය නො වන සංවිධානවල මෙම අනුග්‍රහය අවසන් වුව හොත් ශ්‍රී වගාකරුවන්ට එය ගැටළුවක් බව පෙනුණි. එබැවින් අධ්‍යයනයේ දී මේ පිළිබඳ විශේෂ අවධානයක් යොමු කළ අතර එහි දී අධ්‍යයනයට යොමු වූ ශ්‍රී ගොවීන්ගෙන් 61.6% ක් ම සඳහන් කළේ, රාජ්‍ය නො වන සංවිධාන සමඟ එක් ව තවදුරටත් ඉදිරියේ දී ශ්‍රී වගාව පවත්වා ගැනීමට අපේක්ෂා කරන බවකි. 24.4% ක් සඳහන් කළේ, තවදුරටත් ශ්‍රී වගාවේ නියුක්ත නො වන බවත් ඔවුන් අපේක්ෂා කළ පරිදි අස්වැන්න නො ලැබීම එයට හේතු වන බවත් ය. 14% ක්, ශ්‍රී ක්‍රමයට වගා කිරීමේ ඉදිරි සැලැස්ම පිළිබඳ අදහසක් ප්‍රකාශ කිරීමට අපහසු බව සඳහන් කෙරිණි.

වගු අංක 09: ශ්‍රී ක්‍රමය දිගට ම පවත්වා ගැනීම පිළිබඳ අපේක්ෂාව

	කැගල්ල		ගම්බන්තොට		අනුරාධපුර		එකතුව	
	සංඛ්‍යාව	%	සංඛ්‍යාව	%	සංඛ්‍යාව	%	සංඛ්‍යාව	%
ශ්‍රී ක්‍රමයට වගා කිරීම දිගට ම පවත්වනු ලබයි	17	65.4	16	53.3	20	66.7	53	61.6
ශ්‍රී ක්‍රමයට වගා කිරීම ඉදිරියේ දී සිදු නො කරයි	04	15.4	11	36.7	06	20.0	21	24.4
වාර්තා කළ නො හැක	05	19.2	03	10.0	04	13.3	12	14.0
එකතුව	26	100.0	30	100.0	30	100.0	86	100.0

සැ.යු. කැගල්ල දිස්ත්‍රික්කයේ ශ්‍රී ගොවීන් 04 දෙනෙකු රාජ්‍ය නො වන සංවිධාන සමඟ කිසිදු සම්බන්ධතාවයක් නොමැති බැවින් නියැදිය 26 ක් විය.

මූලාශ්‍රය : සමීක්ෂණ දත්ත, (2009), හෙ.ගො.ප.පු. ආයතනය.

සමාජකීය

හරිත විප්ලවයේ ආරම්භයත් සමග දීර්ඝකාලීන ව රසායනික පොහොර හා කෘෂිකර්මාන්ත භාවිතයේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙසින් වී වගා බිම්වල පස නිසරු වීමත් එහි ඵලදායීත්වය හීන වීමත් එසේ ම දිනෙන් දින සීඝ්‍රයෙන් වර්ධනය වන ජනගහනයේ වර්ධනය හේතුවෙන් කැබලි වන කුඹුරු ඉඩම් ප්‍රමාණයන් නිසා වී වගාව වර්තමානයේ අරබුකාරී තත්ත්වයකට මුහුණ දී සිටී. මෙවැනි පසුබිමක වී වගාව සම්බන්ධයෙන් වූ පරිසර හිතකාමී ක්‍රමවේදයක් ලෙසින් ශ්‍රී ක්‍රමයට වගා කිරීම පිළිබඳ අවධානය යොමු වන තමුත් එහි ඇති සාධනීය හා වාසිසහගත තත්ත්වයන් පිළිබඳ විවිධ මිනිමනාත්මක ඉදිරිපත් වේ. එසේ ම එය ගොවීන් අතර ප්‍රචලිත නො වන්නේ මන්ද යන්න පිළිබඳව ද ගැටලු පැණ නැගී ඇත. මෙම ලිපිය මගින් විමර්ශනය කළ කරුණුවලට අනුව සැබවින් ම ශ්‍රී ක්‍රමයට වගා කිරීම අතිශයින් ම පරිසර හිතකාමී ක්‍රමවේදයක් වන තමුත් ප්‍රායෝගික ව එහි නියැලීමේ දී ගැටලු රාශියකට ගොවීන්ට මුහුණ දීමට සිදුවන බව ගම්‍යමාන විය. විශේෂයෙන් ම වඩාත් පුහුණු වූ ශ්‍රමයක් අවශ්‍ය වන්නා වූ වගා ක්‍රමවේදයන්ගෙන් සමන්විත වූ මෙම ගොවිතැන් ක්‍රමය වර්තමාන කාර්යක්ෂමතාව ගොවි ප්‍රජාවට අවිද්‍යාත්මක මට්ටමින් නො ගැලපෙන ස්වරූපයක් පෙන්වුම් කරනු ලබයි. සාමාන්‍ය වී ගොවිතැනේ දී මෙන් නොව වඩාත් සැලකිලිමත් ව හා උනන්දුවෙන් සිදු කළ යුතු ගොවිතැන් ක්‍රමයක් ලෙසින් මේ සඳහා ශ්‍රමය වෙන් කිරීම පූර්ණකාලීන ගොවිතැනේ හි නො යෙදෙන ගොවීන්ට ගැටලු සහගත බව පෙනී යයි.

එහි ක්‍රමවේදයන් නිසි පරිදි සිදු නො වූහ හොත් වගාවෙන් අපේක්ෂිත අස්වැන්න නො ලැබෙන අතර, එය ශ්‍රී ගොවිතැනේ හි නියැලීමේ ඇති අවදානම යි. මෙම අවදානම දැරීමේ හැකියාව බොහෝ ගොවීන්ට නොමැත. එයට හේතු වන්නේ, වර්තමානයේ ආර්ථික මට්ටමේ විචලනාවත් සඳහා ගොවීන්ට මුහුණ දීමට හැකි පසුබිමක් ලාංකීය ආර්ථිකය තුළ නො තිබීම යි. ණයගැනීහාවය වැනි කරුණු ද මේ සඳහා බලපාන බව සඳහන් කළ හැකිය.

මේ අනුව ශ්‍රී වගා ක්‍රමය වඩාත් ක්‍රමාණුකූල ව සැලසුම්සහගතව හා දැඩි අවධානයෙන් සිදු කළ යුතු කාර්යයන් රැසකින් යුත් වගා ක්‍රමයක් බැවින් හා එහි නියැලීමේ දී මනුෂ්‍ය ගැටලුසහගත තත්ත්වයන් ශ්‍රී වගා ක්‍රමය දිනෙන් දින ප්‍රචලිත නො වීමට ප්‍රධාන වශයෙන් ම බලපාන බව මෙම ලිපිය තුළින් නිගමනය කළ හැකි වේ. එසේ ම වඩාත් කාර්යශීලී, වූත් අවදානම් දැරීමේ හැකියාව මෙන් ම කැමැත්තක් ඇති, නව ක්‍රමවේදයන් අනුගමනය කිරීමට සුහුසු වන්නාවූත් එසේ ම කුඩා කුඹුරු බිම් සහිත ගොවීන්ට මෙම ක්‍රමවේදය වඩාත් ගැලපෙන ක්‍රමයක් බව අවධාරණය කළ හැකි ය. එසේ ම රාජ්‍ය අනුග්‍රහය සහිත වූ වැඩපිලිවෙලක් මේ සඳහා අනුගමනය කෙරේ. නම් මේ සඳහා කැමති, සුදුසු ගොවීන් අතර මෙම ක්‍රමය ප්‍රචලිත කිරීමේ හැකියාව පවතින බව ද නිගමනය කළ හැකි ය.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ

1. Central Bank of Sri Lanka, (2010), *Annual Report 2010*, Central Bank of Sri Lanka, Colombo.
2. Hameed, K. A. and et al, (2008), *Influence of System of Rice Intensification (SRI) Methods on Productivity and Yield Components of Jasmine Rice Variety in Al-Muthanna Province, Iraq, - Season 2008*, Cornell International Institute for Food, Agriculture and Development, Ithaca, NY 14853, USA.
3. Hitihamu, S. J. M., Lurdu, M. D. S. (2009), *Present condition of the SRI Farming in Sri Lanka* (unpublished report), Hector Kobbekaduwa Agrarian Research and Training institute, Colombo 7.
4. Perera, J., Ahammed, I., Simmons, M. (2007), *Farmers perception of the Factors that Influence the Update of SRI Practices in Sri Lanka*, Oxfam Australia, Sri Lanka.
5. Prasad, C. S. (2007), "Rethinking innovation and Development: Insights from the System of Rice Intensification (SRI) in India", *The innovation journal: The public sector innovation journal*, vol. 12(2), 2007.
6. Thakur, A. K, Uphoff, Norman, Anthony, Edna (2009), "An assessment of physiological effects of system of rice intensification (SRI) practices compared with recommended rice cultivation practices in India", *Experimental Agriculture*, vol. 46, Issue 01, 2009.
7. Uphoff, Norman (2006), "The system of rice intensification (SRI) as a methodology for reducing water requirements irrigated rice production", Paper for International Dialogue on Rice and Water: Exploring Options for Food Security and Sustainable Environments, held at IRRI, Los Banos, Philippines, March 7-8, 2006.

විමර්ශනකරණ භාවිතාව තුළ සේවා සැපයීම සහ

සේවාලාභීන්ගේ තෘප්තිමත්භාවය : ඉඩම් විෂයය ආශ්‍රීත අධ්‍යයනයක්¹

එම්.කේ. තදිකා දමයන්ති

සංක්ෂේපය

දේශපාලන, සමාජ ආර්ථික අංශයන්ගෙන් මෙන් ම රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති සම්බන්ධයෙන් ද “ඉඩම්” යනු සුවිශාල වැදගත්කමක් සහිත ඉතා සංවේදී විෂයයකි. මෙරට ඉඩම්වලින් බහුතරයක් රාජ්‍ය අංශයට අයත් වන අතර ඉඩම් නොමැති පුද්ගලයන් හට ඉඩම් ලබාදීම තුළින් විරකියාව සහ දුප්පත්කම අඩු කිරීම, කෘෂි ආර්ථිකය තහා සිටුවීම මෙන් ම රාජ්‍ය ඉඩම් ආරක්ෂා කරගැනීමේ දී අරමුණින් 1935 සිට ඉඩම් සංවර්ධන ආඥා පනත ක්‍රියාවට නැංවේ. මෙම පනත මගින් ක්‍රියාවට නැගෙන බොහෝ කාර්යයන් සහ වගකීම් දිසාපති (වර්තමාන දිස්ත්‍රික් ලේකම්) වෙත පැවරුණු නමුත් 1992 අංක 38 දරණ ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරුන්ට බලතල පැවරීමේ පනත යටතේ එයට අදාළ කාර්යයන් අති බහුතරයක් ප්‍රාදේශීය ලේකම් වෙත පැවරිණි. එමෙන් ම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ දහතුන් වැනි සංශෝධනය මගින් “ඉඩම්” පළාත් සභා විෂයයක් වශයෙන් සඳහන් කරමින් යම් යම් කාර්යයන් සහ බලතල පළාත් සභා වෙත පවරා දී ඇත. එක ම විෂයයක කාර්යයන් දෙයාකාරයක විමර්ශනකරණ භාවිතාවන්ට ලක් කිරීම තුළ සේවා සැපයීමේ දී යම් යම් ව්‍යාකූලතා මතු වී ඇති අතර එකිනෙක ආයතන හා නිලධාරීන් වෙත වගකීම පවරා සේවා සැපයීම මග හැරීම සඳහා එය මනා පිටිවහලක් වී ඇත. මෙම තත්ත්වය වඩාත් අසතුටුදායක මට්ටමට ගෙන එමට රාජ්‍ය සේවයේ පවතින නිෂේධනාත්මක නිලබලතාත්‍රික ස්වභාවයත්, ඉඩම් ප්‍රතිපත්තියේ සංකීර්ණ ස්වභාවයත්, ප්‍රාදේශීය මට්ටමේ දේශපාලන බලපෑම් සහ ආශාවනුන් (political influence and interest) තවදුරටත් දායක වේ.

ඉහත කී වාතාවරණය හමුවේ සේවාලාභීන්ට ඉඩම් විෂයයෙහි වන තම ගැටලු විසඳා ගැනීමේ දී දැඩි දුෂ්කරතාවන්ට මුහුණ දීමට සිදුවන අතර විශාල කාලයක්, මුදලක් සහ ශ්‍රමයක් ඒ වෙනුවෙන් කැප කිරීමට සිදු වී ඇත. සමස්තයක් වශයෙන් ගත් කල සේවාලාභීන්ගෙන් අතිබහුතරයක් ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාල මෙන් ම පළාත් සභා වෙතින් ද සැපයෙන ඉඩම් විෂයයෙහි සේවා සම්බන්ධයෙන් අතෘප්තිමත් නමුදු එක් එක් නිලධාරියා/ආයතන වශයෙන් ගත් කල යම් යම් නිලධාරීන්ගේ සේවා සම්බන්ධයෙන් සැලකිය යුතු මට්ටමේ ප්‍රතිචාරීන් එරිසින් තෘප්තිමත් බව අධ්‍යයනයෙන් අනාවරණය විය.

¹ “Devolution versus Deconcentration: A Study on Land Service Delivery in Sri Lanka” මූලයක් බංගලාදේශයේ තෝරන් සමූහ විශ්වවිද්‍යාලයේ රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති සහ පාලනය පිළිබඳ ශාස්ත්‍රපති උපාධිය සඳහා ඉදිරිපත් කළ නිබන්ධය ඇසුරින් මෙම ලිපිය සකසිණි. අධ්‍යයනයේ අධීක්ෂකවරයා වශයෙන් කටයුතු කළ තෝරන් සමූහ විශ්වවිද්‍යාලයේ පැනණි මහාචාර්ය Salahuddin M. Aminuzzaman, පරායදණීය විශ්වවිද්‍යාලයේ දේශපාලන විද්‍යා අංශයේ අංශ ප්‍රධාන, මහාචාර්ය ඒ.එම්. නවරත්න ඛණ්ඩාර මහතුවට සහ ක්ෂේත්‍ර සම්බන්ධයෙන් දී සහාය දැක්වූ හිටපු දෙතොට කර්තෘගේ විලාස සතුභිය පිරිනැමීම.